

Tomasz Parteka

Nowa perspektywa rewitalizacji polskich miast = New Perspective on the Regeneration of Polish Cities

Problemy Rozwoju Miast 11/2, 5-6

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PODSUMOWANIE III KONGRESU REWITALIZACJI MIAST

Tomasz Parteka

NOWA PERSPEKTYWA REWITALIZACJI POLSKICH MIAST

Ten Kongres wyraźnie różnił się od poprzednich. Wynika to z uwarunkowań zewnętrznych, jak i fazy rozwojowej polskiej przestrzeni. Pierwszy Kongres koncentrował się na diagnozie o mocno pesymistycznym wydźwięku. Dominowały informacje i analizy nieładu i zapaści polskiej przestrzeni miejskiej. Patologie polskiej urbanistyki przeciwstawiane były przykładom z Europy Zachodniej, której kraje dyskutowały dobre doświadczenia Inicjatywy URBAN. Drugi Kongres był bardziej roszczeniowy. Wskazywał jakie warunki instytucjonalne powinny zostać spełnione dla realnych działań rewitalizacyjnych. Obecny – III Kongres cechował poważny dialog wszystkich aktorów polityki miejskiej i rewitalizacji: resort właściwy ds. gospodarki przestrzennej, samorzady (choć słabo reprezentowane), sektor bankowy (BGK), przedstawiciele nauki, ekspertów i realizatorów projektów. Myślenie pozytywistyczne oparte było także na odniesieniach do przykładów dobrych praktyk zagranicznych i polskich. Wyraźny staje się proces naddążania za doświadczeniami europejskimi. Powoli polskie doświadczenia stają się inspirujące dla innych (np. Ukraina). Mieści się w tym szansa na eksport polskiego know-how.

Obserwujemy dobry klimat dla polityki miejskiej i rewitalizacji. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przyjęło aktywnie rolę rządowego koordynatora „pakietu miejskiego” Unii Europejskiej. Odpowiedzialnie realizuje strategię „Europa 2020” oraz przyjęcie w Umowie Partnerstwa – miast i dzielnic miast wymagających rewitalizacji, jako jednego z pięciu obszarów strategicznych interwencji. Powstają rządowe dokumenty programowania: Krajowa Polityka Miejska oraz Narodowy Plan Rewitalizacji. Oznacza to poważne wyzwania dla regionalnych i lokalnych polityk i planów rewitalizacji. Po raz pierwszy mamy szansę na program spójny i kompleksowy. Najważniejsza jest jednak optymistyczna perspektywa finansowa na lata 2014–2020. Nie wolno zmarnować tej szansy.

Odrębnym problemem jest proces legislacyjny „Ustawy o rewitalizacji”. Już sam fakt transparentnej dyskusji interesariuszy o tej ustawie stanowi poważną wartość.

Rola dobrych praktyk nabiera nowego fundamentalnego znaczenia. Chcemy i możemy inspirować się bez prymitywnego naśladownictwa. Przesłanie z sesji poświęconej doświadczeniom europejskim, a także z innych sesji wskazuje, że należy tworzyć

i programować trzeci filar rewitalizacji: dotyczący skutków zmian klimatu, stanu środowiska i oszczędności energii. Rewitalizacja odgrywa dużą rolę w realizacji europejskiej Strategii „Europa 2020” choćby w realizacji zobowiązań pakietu 3 × 20: 20% więcej energii z OZE, 20% mniej emisji, 20% więcej oszczędności energii. To już nowa generacja projektowa nie tylko ocieplenia – ale np. produkcja energii ze źródeł indywidualnych, nie tylko emisja zanieczyszczeń – ale także poprawa klimatu miast i rola przestrzeni otwartych.

Polityka miejska wraz z rewitalizacją nie powinny ulegać prawu koncentracji w wielkich miastach; równie ważne jest działanie w małych, a nawet bardzo małych miastach. Policentryczny układ osadniczy, który dobrze sytuuje polską przestrzeń w przestrzeni europejskiej powinien znaleźć odzwierciedlenie w policentrycznym i zrównoważonym narodowym planie rewitalizacji (NPR). NPR to kluczowy instrument dla umocnienia wewnętrznych potencjałów miast i regionów. Powinien być planem wielopoziomowym (kraj, regiony, miasta) z zachowaniem subsydiarności i nie przeregulować działań – polska samorządność lokalna krzepnie także dzięki rewitalizacji.

W prezentacjach i dyskusji pojawiły się nowe oryginalne problemy:

- nowe polskie instrumenty finansowe (np. Fundusz Municypalny + BGK);
- instytucjonalne: agencja polityki gruntowej (jako odpowiedź instytucjonalna na spekulację);
- metodologiczne: ujęcie przepływów w polityce miejskiej w metropoliach (przepływy inwestycyjne i metropolizacyjne);
- wyczerpuje się faza rewitalizacji prostej, wchodzimy w fazę nowego podejścia do rewitalizacji jako czynnika wzrostu postindustrialnego i rozwoju inteligentnego (smart);
- nowym problemem w Polsce może być równość płci w procesie i efektach odnowy miast (przestrzeń publiczna, bezpieczeństwo, mobilność). Dotyczy to także wykluczenia oraz wykluczeń, np. ludzi w wieku 65+.

Trzeba podkreślić ogromną rolę Instytutu Rozwoju Miast – to już III Kongres w polskim pustynieniu instytucji badawczych zajmujących się gospodarką przestrzenną i rozwojem miast. IRM jest naszym „drzewem życia”. Dbajmy o nie. Wielkie słowa uznania dla zespołu przygotowującego Kongres. Już od jutra trzeba zacząć przygotowywać IV Kongres. Idzie o ciągłość i wykorzystanie szansy. Ruszą bowiem wszystkie nowe fundusze i programy UE: krajowe, regionalne i miejskie. Rozpocznie się kolejna runda zmagania o jakość polskiej przestrzeni. Badawcza i organizacyjna zdolność instytucjonalna wymaga dowartościowania. IRM odgrywa w tej strukturze rolę wiodącą.

Prof. dr hab. inż. Tomasz Parteka
Politechnika Gdańska, Wydział Architektury
Przewodniczący Rady Naukowej III Kongresu Rewitalizacji Miast